

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Відповідно до статті 89 Конституції України, Верховна Рада України для здійснення парламентського контролю має право утворювати тимчасові слідчі комісії з метою проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес.

Постановою Верховної Ради України від 19 червня 2025 року №4511-IX було утворено Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади.

За один рік діяльності Комісією здійснено ґрунтовну роботу із парламентського контролю. Проведено двадцять три засідання, у тому числі відкриті, закриті та у режимі відеоконференції, опрацьовано близько двохсот тридцяти звернень, заяв та скарг громадян, юридичних осіб та громадських організацій, направлено понад сто п'ятдесят звернень і запитів до правоохоронних органів, органів судової влади, органів державної влади та інших державних установ, заслухано керівників центральних органів виконавчої влади, правоохоронних органів, представників судової влади, науковців, експертів, журналістів та представників громадянського суспільства. До роботи Комісії було залучено експертів, а також Дослідницьку службу Верховної Ради України.

Попередня Тимчасова слідча комісія здійснювала свою діяльність системно та відповідно до вимог законодавства. З матеріалами її діяльності, зокрема засіданнями, новинами, звітом, можна ознайомитися на офіційному вебсайті Верховної Ради України: https://www.rada.gov.ua/tsk/tsk_antikor.

Результати діяльності Комісії засвідчили, що проблеми, які стали підставою для її утворення, не мають поодинокого характеру, а є системними та потребують подальшого парламентського контролю. У процесі здійснення парламентського розслідування Комісією встановлено значну кількість обставин, які свідчать про наявність комплексних проблем у функціонуванні правоохоронної системи, органів судової влади та органів суддівського врядування.

Зокрема, аналіз матеріалів, отриманих Комісією, засвідчив існування численних звернень щодо можливих зловживань службовим становищем працівниками правоохоронних органів, використання кримінального провадження як інструменту тиску на суб'єктів господарювання, неправомірного впливу на хід досудового розслідування, безпідставного затягування кримінальних проваджень, можливих фактів вибіркового правосуддя, неналежного реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення,

порушення права особи на справедливий суд, можливих порушень під час добору та оцінювання суддів, а також можливих фактів корупції та конфлікту інтересів у діяльності окремих державних органів.

Комісією також констатовано, що значна кількість звернень стосувалася діяльності органів суддівського врядування, зокрема Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, проведення конкурсних процедур, перевірки доброчесності кандидатів, дисциплінарної практики, кадрових рішень та забезпечення незалежності судової влади.

Окремим напрямом парламентського розслідування стало дослідження можливих фактів неналежного виконання окремими антикорупційними органами покладених на них функцій, можливих конфліктів інтересів, вибіркового підходу під час здійснення кримінального переслідування, а також ефективності функціонування внутрішніх антикорупційних механізмів.

Характер отриманих матеріалів, їх кількість та зміст свідчать про те, що суспільний запит на здійснення парламентського контролю у цій сфері не лише не зменшився, а й істотно зріс. Більшість порушень під час діяльності Комісії питань мають довготривалий характер, потребують додаткового документального дослідження, отримання інформації від державних органів та прийняття рішень за результатами парламентського розслідування.

Особливої уваги потребує той факт, що протягом діяльності Комісії не всі державні органи забезпечили належну взаємодію із парламентським органом контролю.

Попри неодноразові офіційні запрошення, окремі посадові особи (зокрема представники Національного антикорупційного бюро, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури) не взяли участі у засіданнях Тимчасової слідчої комісії або не забезпечили надання необхідних пояснень щодо обставин, які становили предмет парламентського розслідування. У зв'язку із неявкою окремих керівників державних органів Комісія була змушена повторно направляти запрошення, переносити розгляд окремих питань та вживати додаткових заходів для отримання необхідної інформації.

Матеріали та висновки попередньої Тимчасової слідчої комісії мали практичні наслідки, зокрема окремі з них стали підставою для відкриття кримінальних проваджень компетентними правоохоронними органами.

Такі обставини свідчать не про втрату актуальності діяльності Комісії, а навпаки – про необхідність продовження парламентського контролю до моменту отримання Верховною Радою України повної, всебічної та об'єктивної інформації щодо усіх питань, які становлять значний суспільний інтерес.

Відтак, під час роботи Комісії було сформовано значний масив документів, матеріалів, пояснень, аналітичних досліджень та експертних висновків, які потребують подальшої правової оцінки, систематизації та парламентського опрацювання. Значна частина виявлених фактів потребує подальшого дослідження, а окремі рекомендації Комісії – контролю за їх виконанням.

Крім того, після завершення строку діяльності попередньої Тимчасової слідчої комісії продовжують надходити нові повідомлення, звернення громадян, адвокатів, представників бізнесу, громадських організацій та журналістів щодо

можливих фактів корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади. Це свідчить про відсутність підстав вважати, що причини, які обумовили створення попередньої Комісії, усунуті.

Повторне утворення Тимчасової слідчої комісії не є дублюванням діяльності попередньої Комісії. Навпаки, воно є логічним продовженням парламентського контролю, спрямованим на завершення розпочатих парламентських розслідувань, перевірку виконання рекомендацій попередньої Комісії, аналіз нових обставин, що виникли після затвердження її звіту, а також здійснення парламентського контролю за реагуванням органів державної влади на висновки та рекомендації Верховної Ради України.

З огляду на викладене існує об'єктивна необхідність повторного утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, діяльність якої забезпечить безперервність здійснення парламентського контролю, подальше дослідження системних проблем функціонування правоохоронних органів, судів та органів судової влади, контроль за виконанням рекомендацій попередньої Комісії, підготовку законодавчих пропозицій щодо усунення причин і умов, які сприяють корупційним або пов'язаним із корупцією правопорушенням, а також зміцнення принципів верховенства права, відкритості, підзвітності та доброчесності у діяльності державних інституцій.

08 червня 2026 року мною було направлено офіційні листи на ім'я керівників усіх депутатських фракцій та депутатських груп Верховної Ради України щодо ініціативи створення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади.

У зазначених листах наведено обґрунтування необхідності продовження парламентського контролю за діяльністю відповідних органів, викладено результати роботи попередньої Тимчасової слідчої комісії, зокрема інформацію про виявлені системні проблеми та відкриття правоохоронними органами кримінальних проваджень за матеріалами її діяльності. Також керівників депутатських фракцій і груп було поінформовано про необхідність делегування представників до складу майбутньої Тимчасової слідчої комісії відповідно до вимог Регламенту Верховної Ради України та висловлено прохання підтримати ініціативу щодо її створення під час розгляду питання на пленарному засіданні Верховної Ради України.

У відповідь на мої звернення від окремих керівників різних депутатських фракцій та депутатських груп Верховної Ради України отримано пропозиції щодо кандидатур народних депутатів України для включення до складу Тимчасової слідчої комісії. Це створює належні організаційно-правові передумови для ініціювання створення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади із дотриманням усіх вимог законодавства.

2. Цілі та завдання прийняття акта

Метою прийняття Постанови є забезпечення безперервності здійснення Верховною Радою України конституційної функції парламентського контролю шляхом утворення нової Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для продовження розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади, перевірки виконання висновків і рекомендацій попередньої Тимчасової слідчої комісії, а також дослідження нових фактів і обставин, що виникли після завершення її діяльності.

Необхідність утворення нової Тимчасової слідчої комісії обумовлена, зокрема, і тим, що результати роботи попередньої Комісії засвідчили наявність системних проблем у діяльності окремих правоохоронних органів, органів судової влади та органів суддівського врядування, які потребують подальшого парламентського дослідження та контролю.

Основними завданнями Тимчасової слідчої комісії є здійснення парламентського розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади, перевірка нових фактів та матеріалів, аналіз ефективності реагування на ґрунтовні зауваження попередньої Комісії, дослідження причин та умов виникнення корупційних ризиків, підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства, а також інформування Верховної Ради України про результати діяльності Комісії та внесення відповідних висновків й пропозицій.

3. Загальна характеристика та основні положення проєкту акта

Проєктом Постанови пропонується утворити Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади.

Проєктом Постанови визначаються персональний склад та керівництво Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, предмет її діяльності, основні завдання, строк повноважень, порядок організаційного, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення її роботи, а також обов'язок Комісії за результатами своєї діяльності підготувати та подати Верховній Раді України звіт з відповідними висновками та пропозиціями.

4. Стан нормативної бази у сфері державного регулювання

Правовідносини у цій сфері регулюються Конституцією України, Законом України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», Регламентом Верховної Ради України, затвердженим Законом України «Про Регламент Верховної Ради України».

Прийняття проєкту акта не потребує внесення змін до інших законодавчих актів України або ухвалення нових нормативно-правових актів.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту акта не потребує додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Прийняття Постанови забезпечить реалізацію Верховною Радою України конституційної функції парламентського контролю, створить правові передумови для продовження розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади. Діяльність нової Комісії забезпечить аналіз тенденції щодо усунення виявлених недоліків, дослідження нових фактів і матеріалів, оцінку ефективності реагування компетентних органів та підготовку пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

Реалізація положень Постанови сприятиме підвищенню ефективності парламентського контролю, зміцненню принципів верховенства права, відкритості, підзвітності та доброчесності органів державної влади, удосконаленню механізмів запобігання та протидії корупції, а також підвищенню довіри суспільства до державних інституцій та вдосконаленню законодавчого регулювання у відповідній сфері.

Народний депутат України

Сергій ВЛАСЕНКО

